

Türkiye’deki Fransız Dili ve Edebiyatı ile Fransızca Öğretmenliği Lisans Programlarında Çevirinin Yeri*
**

The Place of Translation in French Language and Literature and French Language Teaching Undergraduate Programs in Turkey

Sabahattin Buğra AKDOĞAN¹, Ceylan YILDIRIM YAŞAR²

¹Hacettepe Üniversitesi, Mütercim-Tercümanlık Bölümü, Fransızca Mütercim-Tercümanlık Anabilim Dalı. bugraakdogan@hacettepe.edu.tr

²Hacettepe Üniversitesi, Mütercim-Tercümanlık Bölümü, Fransızca Mütercim-Tercümanlık Anabilim Dalı.ceylany@hacettepe.edu.tr

Makale Türü/Article Types: Araştırma Makalesi/ Research Article

Makalenin Geliş Tarihi: 28.07.2021

Yayına Kabul Tarihi: 27.10.2021

ÖZ

Bu çalışma, Türkiye’deki Fransız Dili ve Edebiyatı ile Fransızca Öğretmenliği lisans programlarında çevirinin yerini açığa çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu çerçevede, ilgili programların müfredatları betimleyici bir yaklaşımla incelenmekte ve elde edilen veriler ışığında bir değerlendirme yapılmaktadır. Türkiye’deki Fransız Dili ve Edebiyatı ile Fransızca Öğretmenliği bölümleri, çeviriye bir dil öğretim aracı olarak mı yoksa çevirinin kendisini öğretmeyi amaçlayan bir öğretim yöntemi olarak mı başvurmaktadır? Programların Bologna sayfalarından elde edilen bulgular, Fransız Dili ve Edebiyatı lisans programlarında çeviri derslerinin genel olarak sayıca fazla ve zorunlu statüde olduğunu ve dönem bazında istikrarlı bir biçimde sürdürüldüğünü göstermektedir. Ayrıca, çeviriyle ilgili bazı ders planlarında, dil-kültür ilişkisine yer verildiği, çeviri bilgi-becerilerini edindirmeye özen gösterildiği gözlemlenmiştir.

***Alıntılama:** Akdoğan, S.B. ve Yıldırım-Yaşar, C. (2022). Türkiye’deki Fransız dili ve edebiyatı ile Fransızca öğretmenliği lisans programlarında çevirinin yeri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, GEFAD-YABDİLSEM*, 149-179.

**Bu çalışma, 28-30 Haziran 2021 tarihinde Gazi Üniversitesi tarafından düzenlenen 1.Uluslararası Yabancı Dil Eğitimi Sempozyumu’nda (YABDİLSEM) bildiri olarak sunulmuştur.

Mezunlarının istihdam olanakları artırmak, bu programların çeviriye amaç olarak başvurma nedenleri arasında sayılabilir. Buna karşılık, Fransızca Öğretmenliği müfredatındaki çeviri derslerinin daha az sayıda olduğu ancak çeviri derslerinde çeviri edinci kazandırmaya yönelik içeriklere kısmen de olsa yer verildiği gözlemlenmiştir. Çeviri ders içeriklerinde, çevirinin daha çok yabancı dil öğretim aracı olarak kullanıldığı görülmüştür. Sonuç olarak, öğrenci beklentileri ve istihdam gibi etmenler ilgili programlarda bir öğretim amacı olarak çeviriye ayrılan yeri etkileyebilmektedir. Çeviri programı dışındaki yabancı dil programlarından mezun bireylerin tam bir çeviri yeterlik ve yetkinliğine sahip olup olmadıkları tartışılması ve çözüm aranması gereken sorunlardan biridir.

Anahtar Sözcükler: Türkiye, Fransız dili ve edebiyatı, Fransızca öğretmenliği, Müfredat analizi, Çevirinin yeri

ABSTRACT

The aim of this study is to reveal the place of translation in French Language and Literature and French Language Teaching undergraduate programs in Turkey. Within this framework, curricula of said programs are examined with a descriptive approach and an assessment is made in light of the data obtained. Do French Language and Literature and French Language Teaching departments in Turkey utilize translation as a language teaching tool, or as a teaching method aiming to teach about translation itself? Findings from the Bologna webpages of such programs show that in French Language and Literature undergraduate programs, translation courses are generally high in number and obligatory and maintained consistently on a semestral basis. Moreover, it was observed that in some instructional plans concerning translation, the relationship between language and culture is given a place and due care is given to the provision of translation knowledge and skills. Increasing employment opportunities for graduates can be counted among the reasons for such programs turning to translation as a goal. On the other hand, it was observed that translation courses are less in number in French Language Teaching curricula but such curricula partially include content aiming to provide translation competency. Looking at translation course content, it was seen that translation is mostly used as a foreign language teaching tool. Consequently, factors such as student expectations and employment can impact the importance placed on translation as a teaching goal in said programs. Whether individuals graduating from foreign language programs other than a translation program have a full command and competence over translation is another issue requiring discussion and solutions.

Keywords: Turkey, French language and literature, French language teaching, Curriculum analysis, Place of translation

GİRİŞ

Her ne kadar “1980’den itibaren, Asya ve Avrupa’da jeopolitik değişimler yaşanmasıyla ve uluslararası alışverişin çoğalmasıyla, üniversitelerin çeviri eğitimi veren programlarında hızlı bir artışa tanık olun”sa da (Gile, 2005: 244) çeviri gereksinimi zaman içerisinde artmış ve çeviri programları sayı itibarıyla bu artışa her zaman yanıt verememiştir. Türkiye’deki ilk Mütercim-Tercümanlık bölümleri 1983 yılında açılmıştır: “Çeviri eğitiminin kurumlaşması ise 1983 yılında İstanbul Boğaziçi ve Ankara Hacettepe Üniversitelerinde Mütercim-Tercümanlık bölümlerinin açılmasıyla batıdan 60-70 yıl bir gecikmeyle de olsa gerçekleşmiş bulunmaktadır” (Boztaş, 1996: 1). Ancak bugüne kadar çeviri derslerine Mütercim-Tercümanlık bölümlerinin dışında dil-yazın ve öğretmenlik bölümlerinde de belli miktarda yer verilmektedir. Geçmişten günümüze çevirinin yabancı dil öğretiminde bir araç olarak kullanılması söz konusudur: “Çevirinin yabancı dil öğretiminde etkili bir yöntem olarak yaygın bir şekilde kullanılması 18. yüzyılın sonlarına rastlamaktadır. 19. yüzyıl ortalarında ise dil bilgisi-çeviri yöntemi dil öğretiminde temel bir yöntem olarak kullanılmaya devam eder ...” (Boztaş, 1996: 2). Mütercim-Tercümanlık lisans programlarında çeviri bir amaç olarak öğretilirken, Fransız Dili ve Edebiyatı ile Fransızca Öğretmenliği lisans programlarında çeviriye hangi amaçla başvurulabilir ve bu bölümlerde çevirinin nasıl bir yeri olabilir?. Çevirinin araç ve amaç olarak öğretimi arasındaki ayrımları gözetmek, ilgili bölümlerde çevirinin tuttuğu yeri değerlendirebilmek için önemli sayılabilir. Cemal (1978: 45), çevirinin öğretimdeki iki ayrı işlevini şöyle açıklar: “1) Doğrudan çevirinin kendisini öğretmeyi amaçlayan bir öğretim yöntemi (amaç olarak çeviri), 2) Yabancı dil öğretiminde bir araç olarak çeviriden yararlanılması (araç olarak çeviri)”¹.

Bu çalışmanın amacı, Fransız Dili ve Edebiyatı ile Fransızca Öğretmenliği lisans programlarının müfredatlarını Mütercim-Tercümanlık lisans programlarının müfredatlarıyla karşılaştırmak değildir. Zira çevirinin amaç olarak öğretildiği bir

---

¹ Gile (2005: 1), Cemal’inkine benzer iki farklı çeviri algısına vurgu yapmaktadır: “Yabancı dil öğrenimine hizmet eden çeviri” ve “iletilerin aktarılmasına hizmet eden mesleki anlamda çeviri”.

program ile çevirinin genel itibarıyla araç olarak kullanıldığı bir programın müfredatlarının birbirinden farklı olması beklenen bir durumdur. Bununla birlikte, Türkiye’de kimler çevirmen olabilir sorusu çok geniş bir çerçevede yanıt bulabilmektedir. Zira yabancı dil bildiğini belgeleyen ya da dil yetkinliği kazandırılan bölümlerin birinden diplomasını alan bir bireyin piyasada çevirmenlik yapabilme hakkı bulunmaktadır. Aslında bu hak, çeviri programlarının ve çeviribilimcilerinin yıllardır savaşımlar verdiği “her dil bilen çevirmen olabileceği” mantalitesinin somutlaşmış halidir. Öyle ki Türkiye’deki lisans programlarından mezun öğrenciler, dil bildiklerini (diploma ya da ilgili dil sınavı belgesi ile) kanıtladıkları durumda, noter huzurunda yemin ederek yeminli çevirmen olabilmektedirler¹. İngiltere, Fransa ve Almanya’daki sistemden farklı olarak Türkiye’de çevirmenlik mesleğini icra edebilmek için çevirmenlik diploması zorunluluğu bulunmamaktadır (Başbakanlık İdareyi Geliştirme Bakanlığı, 2015). Ancak MYK’deki “Çevirmen (Seviye 6) meslek standardını esas alan ulusal yeterliliklere göre belgelendirme amacıyla yapılacak ölçme ve değerlendirme, gerekli çalışma şartlarının sağlandığı ölçme ve değerlendirme merkezlerinde yazılı ve/veya sözlü teorik ve uygulamalı olarak gerçekleştirilecektir” (Mesleki Yeterlilik Kurumu, 2013: 23). MYK bünyesinde, Çevirmen (Seviye 6) Ulusal Meslek Standardı’nın ve ardından, “Çevirmenlik Alanına Ait 6 Adet Taslak [Mesleki] Yeterlilik”in (MYK, t.y.) hazırlanması Türkiye’de çevirmenlik mesleği adına yaşanan çok önemli gelişmelerdir. Zira çevirmenin ilgili alanda çeviri yeterliliği belgelenebilecek ve daha da önemlisi dil bilmenin çevirmen olmak için yeterli olmadığı resmi bir dayanak bulabilecektir.

Türkiye’de Fransız Dili ve Edebiyatı ile Fransızca Öğretmenliği lisans programlarından mezun öğrencilerin çeviri piyasasına doğrudan atılabilmek için çeviri yapabilmeleri, gerekli çeviri bilgi, beceri ve yeterlilikleriyle mezun olup olmadıkları konusunu gündeme getirmektedir. Bu doğrultuda çalışmamızda, Fransız Dili ve Edebiyatı ile Fransızca

---

¹ Noterlik Kanunu Yönetmeliği (1976, Temmuz 13) Madde 96’ya göre: “Noterin, çevirmeyi yapanın o dili veya yazıyı doğru olarak bildiğine, diplomasını veya diğer belgelerini görebileceği veya diğer yollarla ve hiçbir tereddüde yer kalmayacak şekilde kanaat getirmesi gerekir.”

Öğretmenliği lisans programları müfredatlarında çevirinin amaç olarak mı yoksa araç olarak mı yoğunluklu olarak yer tuttuğunu incelenmekte ve elde edilen veriler ışığında bir değerlendirme yapmaktır. Türkiye'deki Fransız Dili ve Edebiyatı ile Fransızca Öğretmenliği lisans programlarında çeviriyle ilgili kaç ders yer almaktadır? Bu dersler çoğunlukla seçmeli statüde mi yoksa zorunlu statüde midir? Çeviri derslerinde çeviri bir araç olarak mı yoksa amaç olarak mı kullanılmaktadır? Çevirinin hem araç hem amaç olarak kullanıldığı programlarda hangi öğretim yöntemi (araç olarak mı amaç olarak mı) daha ağır basmaktadır? Fransız Dili ve Edebiyatı ile Fransızca Öğretmenliği lisans programlarında çevirinin kendisinin öğretilmesi amaçlanıyorsa bunun nedenleri neler olabilir? Bu programlarda yer alan çeviri derslerinde çevirinin kuramsal ve kültürel boyutuna yer verilmekte midir? Çeviriye araç olarak başvuru olan çeviri derslerinde temel olarak neler hedeflenmektedir?

Çevirinin yabancı dil öğretimindeki yerine ilişkin Türkiye'de daha önce bazı çalışmalar yapılmıştır (bkz. Boztaş, 1991, 1992, 1996; Cemal, 1978; Coşkun, 1996). Makalemizde ele aldığımız konunun daha önceki çalışmalardan ayrıldığı nokta, Türkiye'deki Fransız Dili ve Edebiyatı ile Fransızca Öğretmenliği lisans programları müfredatlarının incelenmesiyle, çevirinin bu programlardaki yerine ilişkin güncel bir değerlendirme yapılmasıdır.

Çalışmamızda, Türkiye'deki Fransız Dili ve Edebiyatı ile Fransızca Öğretmenliği lisans programlarında çevirinin yeri incelendiğinden, Cemal'in (1978) belirttiği, çevirinin yabancı dil öğretiminde bir araç olarak kullanılmasıyla ulaşılmak istenen hedefler çalışmamızın müfredat analizi kısmında yol gösterici olacaktır. Çevirinin ilgili programların müfredatlarında bir amaç olarak mı yoksa bir araç olarak mı yer aldığı sorgulanırken programların yapıları, kuruluş amaçları, çeviriyle ilişkileri, öğrenci talep ve beklentileri, YÖK'ün ilgili Kararları, istihdam meselesi ile piyasa talep ve beklentileri de göz önünde bulundurulacaktır.

YÖNTEM

Çalışmamızda betimleyici bir yaklaşımla Türkiye’deki Fransız Dili ve Edebiyatı ile Fransızca Öğretmenliği lisans programlarının müfredatlarında yer alan çeviri dersleri amaç, içerik ve haftalık ders planı açısından incelenmektedir. Betimleyici yaklaşımın benimsenmesinin temel nedeni, Fransız Dili ve Edebiyatı ile Fransızca Öğretmenliği lisans programlarında yer alan çeviri derslerinin izlencelerini incelemek ve bundan hareketle çevirinin ilgili programlardaki yerine ilişkin bazı çıkarımlarda bulunabilmektir. Çalışmamızda, ayrıca, müfredat analizi yapılırken çevirinin derslerde bir araç olarak kullanılıp kullanılmadığını görebilmek için Cemal’in belirttiği çevirinin yabancı dil öğretiminde araç olarak kullanılmasıyla varılmak istenen üç temel hedef göz önünde bulundurulacaktır. Cemal’e göre, çevirinin derslerde yabancı dil öğretim aracı olarak kullanılmasıyla aşağıdaki şu hedeflere ulaşılmak istenilebilir:

- a) Öğrencinin her iki dil arasında ‘gidiş-geliş’ yoluyla, her iki dilin kullanımı ve bu kullanımlar arasındaki ayrımlar konusunda somut tasarımlar edinmesi;
- b) Yabancı dilin dilbilgisi kurallarına ilişkin olarak verilmiş bilgilerin -özellikle ana dilden yabancı dile yapılacak çevirilerin yardımıyla- somut örneklerden yansımaları;
- c) Yabancı dildeki bildirim anlam yükünden bir şey yitirmeksizin -ya da ‘elden geldiğince yitirmeksizin’- ana dile getirilebilmesi amacıyla öğrencinin ana dilinin tüm olanaklarını, bu dilin anlatımını koruyarak zorlamaya alışması. Bu işlev, çok yönlü bir yapı taşımasından ötürü, araç olarak çevirinin belki de en temel işlevidir. Çünkü örneğin yabancı dilden Türkçeye çeviri yapacak olan bir öğrenci, bu yolla bir anlamda kendi anadilindeki zenginlikleri bulmaya yönelik bir yöne de girmiş olacaktır, başka bir deyişle her iki dil arasında eşdeğerliliği sağlama çabası, yabancı dil öğrenimine bulunacak katkının yanı sıra, öğrenciyi kendi diline götüren bir yol olma niteliği de kazanır. (Cemal, 1978: 47-48)

Verilerin Toplanması

Bu çalışmanın amacı doğrultusunda, Türkiye’deki Fransız Dili ve Edebiyatı ile Fransızca Öğretmenliği lisans programlarının müfredatlarına üniversitelerin Bologna sayfaları aracılığıyla erişim sağlanmakta ve Bologna sayfalarında yer alan ders izlencelerinden hareketle, çeviri derslerinin sayılarına ve de seçmeli ve zorunlu statüdeki çeviri derslerinin AKTS miktarlarına ilişkin bazı sayısal veriler sunulmaktadır. Ayrıca, çevirinin temel kavramlarını, çeviri kuram ya da yöntemlerinin öğretilmesini hedefleyen, dilsel farklılıkları ya da dilbilgisel kuralları göstermeye odaklanan, içerik

olarak yazın çevirisi ve özel alan çevirisine yer veren ders sayılarına ilişkin de bazı sayısal verilere yer verilmektedir. Uluslararası ölçüde uyumun sürdürülebilirliği için alana özgü yeterlilikler ile program yeterliliklerinin düzenli olarak güncellenmesi Bologna süreci için bir gerekliliktir. Bu doğrultuda “program yeterliliklerinin güncellenmesi için, programların sürekli bir değerlendirme sürecine tabi tutulması gerek[liliği]” (Yüksek Öğretim Kurulu, 2010), Bologna sayfasındaki verilerin güncel ve güvenilir olduğuna işaret etmektedir. Öyle ki Bologna sürecinin iç ve dış değerlendirmelerle takip edildiğini ve öğrenci değerlendirmelerinin de göz önünde bulundurulmasıyla programlarda sürekli bir güncelleme ve iyileştirme çabası güdüldüğünü söylemek olasıdır (Yükseköğretim Kurulu, 2010). Ayrıca, konumuzla bağdaşan kaynaklara ulaşmak amacıyla bir literatür taraması da yapılacaktır. Bu çerçevede, Fransız Dili ve Edebiyatı lisans programları müfredatlarında çevirinin yerini sorgularken çevirinin yazınla ilişkisi ve ayrıca çevirinin Fransız Dili ve Edebiyatı lisans programları müfredatlarındaki işlevselliğiyle ilgili literatürdeki bazı söylemler de göz önünde bulundurulabilecektir.

Etik Kurallara Uygunluk

Bu çalışmada veri toplamak üzere, Türkiye’deki Fransız Dili ve Edebiyatı ile Fransızca Öğretmenliği lisans programlarının Bologna sayfalarına ve ayrıca konuyla ilgili literatürdeki kaynaklara başvurulmuştur. Çevirinin ilgili lisans programlarında ne amaçla kullanıldığına ilişkin bir inceleme ve değerlendirme yapabilmek içinse Cemal (1978)’in çevirinin derslerde yabancı dil öğretim aracı olarak kullanılmasıyla ilgili belirttiği üç temel hedefe başvurulmuştur. Mevcut literatür kaynakları ve ilgili bölümlerin müfredat bilgileri üzerinden betimleyici bir yaklaşıma dayanan bu çalışmada, bu nedenle, “etik kurul izin belgesi” gerekmemiştir. Bu çalışma etik kurallara uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Çalışmanın konusu ve amacı doğrultusunda Türkiye’deki Fransız Dili ve Edebiyatı ile Fransızca Öğretmenliği lisans programları müfredatlarında yer alan çeviri derslerinin izlenceleri incelenerek aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

İlk aşamada, önce, Türkiye’deki Fransız Dili ve Edebiyatı program müfredatlarında çeviri derslerinin yeri sayısal olarak (müfredatlarda kaç çeviri dersi olduğu) sorgulanmış ve kuram, dil öğretimi, yazın çevirisi, özel alan çevirisi ile ilgili derslerin sayıları ortaya konmuştur (Tablo 1). Sonrasında ise, ilgili programlardaki seçmeli ya da zorunlu statüdeki çeviri derslerinin AKTS miktarları incelenerek bu derslerin müfredatlardaki yeri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır (Tablo 2).

İkinci aşamada, önce, Türkiye’deki Fransızca Öğretmenliği program müfredatlarında çeviri derslerinin yeri sayısal verilerden yararlanılarak ortaya konmuş ve kuram, dil öğretimi, yazın çevirisi, özel alan çevirisi ile ilgili derslerin sayıları sunulmuştur (Tablo 3). Daha sonra ilgili programlardaki seçmeli ya da zorunlu statüdeki çeviri derslerinin AKTS miktarları incelenerek bu derslerin müfredatlarda tuttuğu yer gösterilmeye çalışılmıştır (Tablo 4).

Tablo 1. Türkiye’deki Fransız Dili ve Edebiyatı Lisans Programları Müfredatlarında Yer Alan Çeviri Dersleri (YÖK, t.y.a)

Üni. Adı	Çeviri D. S.	Kuramsal	Dilsel	Yazın	Özel Alan
Ankara Hacı Bayram Veli Üni./FDE ¹	8	1	2	2	4
Ankara Üni./FDE ²	9	4	0	2	0
Aydın Adnan Menderes Üni./FDE ³	24	5	8	12	8
Galatasaray Üni./FDE ⁴	7	6	?	?	?
Hacettepe Üni./FDE ⁵	16	5	6	3	0
İstanbul Üni./FDE ⁶	2	0	2	1	1
Pamukkale Üni./FDE ⁷	6	2	0	2	2
Selçuk Üni./FDE ⁸	16	2	8	9	0
Sivas Cumhuriyet Üni./FDE ⁹	11	1	6	3	2
Tekirdağ Namık Kemal Üni./FDE ¹⁰	6	1	2	2	2
TOPLAM	105	27	34	36	19

Yukarıdaki tabloda (Tablo 1) görüldüğü gibi Türkiye’deki tüm Fransız Dili ve Edebiyatı lisans programları müfredatlarında çeviri dersleri yer almaktadır. 24 çeviri dersiyle,

¹ (Ankara Hacı Bayram Veli, 2018a)

² (Ankara, t.y.a)

³ (Aydın Adnan Menderes, t.y.a)

⁴ (Galatasaray, 2020)

⁵ (Hacettepe, t.y.a)

⁶ (İstanbul, 2020)

⁷ (Pamukkale, 2020)

⁸ (Selçuk, t.y.a)

⁹ (Sivas Cumhuriyet, 2020)

¹⁰ (Tekirdağ Namık Kemal, 2020)

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi’nin, müfredatında en fazla sayıda çeviri dersine yer verdiği görülürken, 2 çeviri dersiyle İstanbul Üniversitesi’nin, müfredatında en az sayıda çeviri dersine yer verdiği görülmektedir. 10 program arasında, 9 tanesinin 5’ten fazla sayıda çeviri dersinin, 4 tanesininse 10’dan fazla sayıda çeviri dersinin olması bu programlarda çeviriye önemli bir yer ayrıldığını göstermektedir.

İlgili üniversitelerin Bologna sayfaları aracılığıyla oluşturulan Tablo 1’den hareketle, Türkiye’deki Fransız Dili ve Edebiyatı lisans programlarının 10’unun 9’unda temel düzeyde çevirinin kuramsal boyutuna yer verildiği söylenebilir. Sadece bir programın müfredatında çeviri kuram ya da yöntemlerine yer verilmediği gözlemlenmektedir. Tabloda belirtilen “kuramsal” kategorisi, sadece ders başlığında kuram sözcüğü geçen çeviri derslerine değil, içeriğinde temel düzeyde çeviribilim kavram, kuram ya da yöntemlerine yer veren çeviri derslerine de gönderme yapmaktadır. Tablo 1’de kuram dersi sayısının yüksekliği açısından göze çarpan programlardan biri de Galatasaray Üniversitesi Karşılaştırmalı Dilbilim ve Uygulamalı Yabancı Diller Bölümü’dür. Hacettepe Üniversitesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi’nde de diğer üniversitelere göre çevirinin kuramsal yönüne yer veren çeviri dersi sayısının daha fazla olduğu görülmektedir. Galatasaray Üniversitesi (2020) öğretim programında “Çeviri Teknikleri”, “Çeviri Kuramları”, “Çeviride Yöntem”, “Çeviri Türleri” ve Çeviride Eleştiri” başlıklı derslerin yer alması oldukça dikkat çekicidir. Zira Türkiye’deki diğer ilgili programlarda çeviri kuramlarına ilişkin herhangi bir ders başlığıyla karşılaşılmamıştır. Kısaca, Türkiye’deki Fransız Dili ve Edebiyatı lisans programlarının müfredatlarında yer alan çeviri ders içeriklerinde genel olarak çevirinin kavramsal ya da kuramsal yönüne temel düzeyde yer verildiği, bununla birlikte tek bir programın (Galatasaray Üniversitesi) çeviri kuramlarına ilişkin ders başlıklarına müfredatında yer verdiği görülmüştür. Her ne kadar tüm programlardaki çeviri dersleri başlıklarında doğrudan kuram sözcüğü geçmese de çeviribilimin temel kavramlarına, çeviri yöntemlerine ya da kısmen de olsa kuramlarına ders izlencelerinde genel olarak yer verilmesi, bu programlarda çevirinin kuramsal boyutunun kısmen de olsa göz önünde bulundurulduğuna işaret etmektedir.

Tablo 1'in, çevirinin dil öğretiminde bir araç olarak kullanıldığı derslere gönderme yapan "dilsel" kategorisindeki sayısal verilerden hareketle, bazı Fransız Dili ve Edebiyatı programları müfredatlarında yer alan bazı çeviri derslerinde, çeviriye daha ziyade bir dil öğretim aracı olarak başvurulduğu gözlemlenmiştir. 10 Fransız Dili ve Edebiyatı lisans programından 5 tanesinde çeviriye dil öğretim aracı olarak başvuru olan ders sayısının 3'ten az olduğu görülmektedir. Ankara Üniversitesi ve Pamukkale Üniversitesi'nin programlarının çeviriyle ilgili ders izlenceleri incelendiğinde, çeviri derslerinde çeviri bilgi ve becerilerinin kazandırılmasına önem verildiği görülmektedir.

Tablo 1'de belirtilen "yazın" kategorisi, Fransız Dili ve Edebiyatı program müfredatlarında yer alan yazın çevirisiyle ilgili derslere gönderme yapmaktadır. Bu kategorideki sayısal veriler, ders izlencelerinde yazın çevirisine yer veren ders sayılarını vermektedir. İlgili programların Bologna sayfaları incelendiğinde, 10 programın yalnızca 4'ünde doğrudan yazın çevirisi ders başlığıyla karşılaşılmıştır. Fransız Dili ve Edebiyatı lisans programlarının büyük bir çoğunluğunda yazın çevirisi başlıklı bir ders yer almadığı görülmektedir. Buna karşılık, genellikle, her ne kadar yazın çevirisi başlıklı bir ders doğrudan yer almasa da ders izlencelerinde yazınsal metinlerin çevrilmesine yer verildiği görülmektedir (Tablo 1). Aydın Adnan Menderes Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi program müfredatlarında yazın çevirisi derslerinin diğer programlara göre sayıca yüksek olduğu gözlemlenmektedir (Tablo 1). Dolayısıyla, Tablo 1'de görüldüğü gibi, ilgili programların müfredatlarındaki çeviri derslerinde yazınsal metinlerin çevirisine yer verildiğini söylemek olasıdır.

Tablo 1'deki "özel alan" kategorisi, Türkiye'deki Fransız Dili ve Edebiyatı programlarında yer alan özel alan ya da mesleki çeviri dersleriyle ilgili sayısal verileri sunmaktadır. Sayısal verilere bakıldığında, programların büyük bir çoğunluğunda bu doğrultuda derslerin yer aldığı görülmektedir.

Tablo 2. Türkiye'deki Fransız Dili ve Edebiyatı Lisans Programları Müfredatlarında Yer Alan Zorunlu ve Seçmeli Çeviri Derslerinin AKTS Miktarları (YÖK, t.y.a)

Üni. Adı	Zorunlu Çeviri Derslerinin AKTS Miktarı	Seçmeli Çeviri Derslerinin AKTS Miktarı
Ankara Hacı Bayram Veli Üni./FDE ¹	14	12
Ankara Üniversitesi/FDE ²	21	19
Aydın Adnan Menderes Üni./FDE ³	46	30
Galatasaray Üni./FDE ⁴	29	0
Hacettepe Üni./FDE ⁵	0	46
İstanbul Üni./FDE ⁶	0	12
Pamukkale Üni./FDE ⁷	39.50	0
Selçuk Üni./FDE ⁸	76	0
Sivas Cumhuriyet Üni./FDE ⁹	37	0
Tekirdağ Namık Kemal Üni./FDE ¹⁰	24	0
TOPLAM	286.50	119

Tablo 2'de görüldüğü üzere, Türkiye'deki 10 Fransız Dili ve Edebiyatı lisans programlarının 8'inde zorunlu statüdeki çeviri derslerine ağırlık verildiği gözlemlenmiştir. Buna karşılık, 2'sinde (Hacettepe ve İstanbul üni.) çeviri dersleri yalnızca seçmeli statüdedir. Zorunlu derslerin AKTS miktarlarına bakıldığında, genel olarak 20 AKTS'den fazla miktarda zorunlu çeviri dersinin ilgili programların müfredatlarında yer aldığını görmekteyiz. Selçuk Üniversitesi'nin ilgili programında

¹ (Ankara Hacı Bayram Veli, 2018a)

² (Ankara, t.y.a)

³ (Aydın Adnan Menderes, t.y.a)

⁴ (Galatasaray, 2020)

⁵ (Hacettepe, t.y.a)

⁶ (İstanbul, 2020)

⁷ (Pamukkale, 2020)

⁸ (Selçuk, t.y.a)

⁹ (Sivas Cumhuriyet, 2020)

¹⁰ (Tekirdağ Namık Kemal, 2020)

zorunlu çeviri dersi AKTS miktarının 76 olması bu programda çeviriye büyük bir yer ayrıldığına işaret etmektedir. Öyle ki mezuniyet için gerekli AKTS miktarı 240'tır. Çeviri derslerine müfredatlarında zorunlu olarak yer vermeyen iki programın (Hacettepe Üni. ve İstanbul Üni.) müfredatlarında çeviri derslerine seçmeli statüde yer verdiği görülmektedir. Hacettepe Üniversitesi'ndeki seçmeli çeviri derslerinin AKTS miktarı 46'dır. Türkiye'deki 10 Fransız Dili ve Edebiyatı lisans programının 5'inde seçmeli statüde çeviri dersiyle karşılaşılmamıştır. Ancak bu 5 program, çeviri derslerine müfredatlarında zorunlu statüde yer vermektedir. Fransız Dili ve Edebiyatı programlarının müfredatlarında çeviri derslerinin, seçmeli statüden ziyade yüksek AKTS miktarlarıyla zorunlu statüde yer alması, bu programlarda çevirinin önemli bir yer tuttuğunun göstergesi olarak belirtilebilir.

Tablo 3. Türkiye'deki Fransızca Öğretmenliği Lisans Programları Müfredatlarında Yer Alan Çeviriyle İlgili Dersler (YÖK, t.y.b)

Üni. Adı	Çeviri D. S.	Kuramsal	Dilsel	Yazın	Özel Alan
Anadolu Üni./FRÖ ¹	4	1	2	0	0
Atatürk Üni./FRÖ ²	2	?	?	?	?
Bursa Uludağ Üni./FRÖ ³	2	1	1	1	0
Çukurova Üni./FRÖ ⁴	2	0	2	1	0
Dokuz Eylül Üni./FRÖ ⁵	4	3	1	3	0
Gazi Üni./FRÖ ⁶	2	2	2	0	0
Hacettepe Üni./FRÖ ⁷	2	1	2	1	0
İstanbul Üni- Cerrahpaşa/ FRÖ ⁸	2	2	0	0	2
Marmara Üni./FRÖ ⁹	2	?	?	?	?
Ondokuz Mayıs Üni./FRÖ ¹⁰	5	2	2	1	1
TOPLAM	27	12	12	7	3

¹ (Anadolu, t.y.)² (Atatürk, 2020)³ (Bursa Uludağ, 2020)⁴ (Çukurova, t.y.)⁵ (Dokuz Eylül, t.y.)⁶ (Gazi, 2019)⁷ (Hacettepe, t.y.b)⁸ (İstanbul Cerrahpaşa, t.y.)⁹ (Marmara, 2018)¹⁰ (Ondokuz Mayıs, t.y.)

Tablo 3'te görüldüğü gibi, Türkiye'deki 10 Fransızca Öğretmenliği lisans programının hepsinde çeviri derslerine yer verilmektedir. Her bir programın en az 2 çeviri dersine müfredatında yer verdiği görülmektedir (Tablo 3). Fransız Dili ve Edebiyatı lisans programlarında yer alan çeviri dersleri sayısı (Tablo 1.), Fransızca Öğretmenliği lisans programlarındaki çeviri dersleri sayısı (Tablo 3.) karşılaştırıldığında, Fransızca Öğretmenliği müfredatlarında ders sayısının genel olarak iki ile sınırlandırıldığını görmekteyiz (Tablo 3). Oysa bu oranın Fransız Dili ve Edebiyatı programlarında çok daha yüksek olduğunu görmekteyiz (Tablo 1).

Tablo 3'ten hareketle, her ne kadar Türkiye'deki Fransızca Öğretmenliği lisans programlarında çeviri dersleri sayısı genel olarak 2 ile sınırlı tutulsa da 10 programdan 7'sinde çevirinin kuramsal yönüne kısmen de olsa yer verildiği görülmektedir: Bursa Uludağ Üniversitesi'nin program müfredatında yer alan "Fransızca-Türkçe Çeviri" (Bursa Uludağ, 2020) dersinde "çevirinin temel kavramları"; Anadolu (t.y.), Gazi (2019), Hacettepe (t.y.b) ve Ondokuz Mayıs (t.y.) üniversitelerinin ilgili programlarındaki çeviri derslerinde "çeviri yaklaşımları"; Dokuz Eylül (t.y.) Üniversitesi'nin ilgili programındaki bir çeviri dersinde "çeviri ediminin iletişimdeki yeri ve önemi"; İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa'nın (t.y.) ilgili programındaki çeviri dersinde ise "çeviri kuramlarına bakış" (İstanbul Cerrahpaşa, t.y.) konuları ele alınmaktadır. İlgili programlar temel olarak çeviriyi bir öğretim aracı olarak kullandıkları halde kısmen de olsa öğretim amacı olarak da kullanmışlardır. Zira ilgili derslerde çeviri bilgi ve beceri kazandırılmasına yönelik içeriklere yer verilmesi buna işaret etmektedir.

Tablo 3'ün "dilsel" kategorisi altındaki sayısal verilerden anlaşıldığı üzere, ilgili programlarda okutulan çeviri derslerinde çevirinin genel olarak bir dil öğretim aracı olarak kullanıldığı söylenebilir.

Tablo 3'ün "yazın" kategorisi altında yer alan sayısal veriler göz önünde bulundurulduğunda, 10 programdan 5'inin çeviri derslerinde yazın çevirisine kısmen yer verdiğini söylemek olasıdır. Bir dil eğitimi programındaki çeviri derslerinde yazın çevirisine yer verilmesi çevirinin öğretim aracı dışında yazın çevirisi becerilerini

kazandırmaya yönelik bir tutuma, dolayısıyla çeviriye öğretim amacıyla başvurulduğuna işaret edebilir.

Tablo 3’te görüldüğü gibi, Türkiye’deki 10 Fransızca Öğretmenliği lisans programı içinde sadece 2’sinde özel alan çevirisiyle ilgili dersle (Ders adı: “Özel Alan Fransızcası”) karşılaşmıştır.

Tablo 4. Türkiye’deki Fransızca Öğretmenliği Lisans Programları Müfredatlarında Yer Alan Zorunlu ve Seçmeli Çeviri Derslerinin AKTS Miktarları (YÖK, t.y.b)

Üni. Adı	Zorunlu Çeviri Derslerinin AKTS Miktarı	Seçmeli Çeviri Derslerinin AKTS Miktarı
Anadolu Üni./FRÖ ¹	16	0
Atatürk Üni./FRÖ ²	7	0
Bursa Uludağ Üni./FRÖ ³	7	0
Çukurova Üni./FRÖ ⁴	7	0
Dokuz Eylül Üni./FRÖ ⁵	10	6
Gazi Üni./FRÖ ⁶	7	0
Hacettepe Üni./FRÖ ⁷	12	0
İstanbul Üni.- Cerrahpaşa/FRÖ ⁸	7	0
Marmara Üni./FRÖ ⁹	7	0
Ondokuz Mayıs Üni./FRÖ ¹⁰	21	0
TOPLAM	101	6

Tablo 4’e göre, Türkiye’deki Fransızca Öğretmenliği lisans programlarının hepsinde zorunlu statüde çeviri dersi yer almakta ve zorunlu çeviri dersleri AKTS miktarlarının en az 7, en fazlaysa 21 olduğu görülmektedir. 10 programdan 6’sında çeviri dersi AKTS

¹ (Anadolu, t.y.)

² (Atatürk, 2020)

³ (Bursa Uludağ, 2020)

⁴ (Çukurova, t.y.)

⁵ (Dokuz Eylül, t.y.)

⁶ (Gazi, 2019)

⁷ (Hacettepe, t.y.b)

⁸ (İstanbul Cerrahpaşa, t.y.)

⁹ (Marmara, 2018)

¹⁰ (Ondokuz Mayıs, t.y.)

dersi miktarı 7, diğer 4 programda 10 ve üzeridir. Bu oranlar programın adı ve amacı göz önünde bulundurulduğunda olağan görülmektedir. Öyle ki bir önceki tablodan (Tablo 3.) hareketle, Fransızca Öğretmenliği lisans programlarında çeviri derslerine - birtakım kuramsal içerik dahil etmekle birlikte- daha ziyade dilsel farklılıkları ve dil bilgisi kurallarını öğretmek için başvurulduğu söylenebilir.

Türkiye'deki 10 Fransızca Öğretmenliği lisans programının sadece 1'inde seçmeli statüde çeviri derslerine yer verildiği görülmektedir. Bu derslerden birinde çeviri edimini kazandırmaya ve kültürel farklılıkları vurgulamaya, diğerinde ise farklı yazınsal türlerde (tiyatro, kısa öykü, şiir, vb.) çeviri uygulaması yaptırmaya yönelik bir tutum içerisinde olduğu görülmektedir (Dokuz Eylül, t.y.).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Temel olarak dil ve yazın eğitimi vermeye odaklanan Türkiye'deki Fransız Dili ve Edebiyatı lisans programlarında çeviri derslerinin sayıca fazla olması ve çeşitlilik göstermesi (yazın çevirisi, özel alan çevirisi/mesleki çeviri, vb.) (Tablo 1.), bu programlarda çevirinin önemli bir yere sahip olduğuna işaret etmektedir. Bu lisans programlarındaki çeviri derslerinin sayıca fazla olmasının nedenleri arasında, buralardan mezun olacak öğrencilerin çeviri alanında istihdam edilebilmeleri, artan çeviri gereksinimine koşut olarak istihdam gereksiniminin artması, öğrenci beklentileri ve çevirinin kültürlerarası iletişim ve etkileşimdeki önemli rolü sayılabilir. Yazıcı (2008: 65), "1980'li yıllara kadar filoloji bölümlerinde sadece filologların değil aynı zamanda çevirmenlerin de yetiştirilmesi[nin] beklen[diğini]" ifade etmiştir. Öyle ki bazı programların, program amaçları, program yeterlilikleri veya mezunlarının istihdam olanakları arasında çeviriyi belirtmeleri, bu programların günümüzde kısmen de olsa çevirmen yetiştirme amacı güttüklerine işaret etmektedir: Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi (2018b) ve Ankara Üniversitesi'nin (t.y.b) istihdam olanak ya da alanları arasında "çeviri büroları"nın sayması, Galatasaray Üniversitesi'nin (t.y.) meslek profili arasında "sözlü/yazılı çevirmenli[ğe]" yer vermesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi'nin (t.y.b) program çıktılarında "çeviriye ihtiyaç duyulan hukuk alanlarında

... hizmet verebilecek eleman yetiştirmek” ifadesinin geçmesi ve Selçuk Üniversitesi’nin (t.y.b) istihdam olanaklarında “[m]ezunlar, çeviri becerilerini geliştirerek tıp, mimarlık ... gibi kendine has terminoloji olan alanlarda yazılı-sözlü çevirmen olarak çalışabilir” ifadesine yer verilmesi... Ayrıca, çevirinin yazınla sıkı ilişkisi Fransız Dili ve Edebiyatı bölümlerinde çeviri derslerinin sayıca fazla olmasının nedenleri arasında sayılabilir.

Bugün gelinen noktada, Tablo 1’den hareketle, çevirinin Türkiye’deki Fransız Dili ve Edebiyatı lisans programlarında bir dil öğretim aracı olarak görülmesinden ziyade, müfredatlarda kültürlenme ve iletişim aracı olarak daha fazla yer edindiğini söylemek olasıdır. Köylü Baydemir (2017: 181), “çevirinin bir iletişim aracı olduğu bilinci”nin aşılması gerekliliğine vurgu yaptıktan sonra, bu bilincin yerleşmemesi durumunda öğrencinin “... verilen metni, metin üzerinde hiçbir düşünce geliştirmeden diğer dile aktar[acağına]” (Köylü Baydemir, 2017: 181-182) dikkat çekmektedir. Raková’nın (2016), çeviribilimin disiplinlerarası yönüne dikkat çekerek, ilişkili olduğu alanlar arasında karşılaştırmalı yazın ile kültür araştırmalarını sayması, Fransız Dili ve Edebiyatı bölümlerinde neden çeviri derslerinin sayıca fazla olduğu sorusuna verilebilecek yanıtlardan biri olabilir. Ayrıca, “1972’de dünyada yayımlanan çevirilerin (40 000’i aşkın başlık) çoğunluğunu yazın çevirileri[nin] oluşturma[sı]” ve “2000 yılında, dünya genelinde yapılan çevirilerin miktarı 73 840 iken, bunun 34 540’ı, yani %47’si yazın çevirisi” (Raková, 2016: 15) olması, çevirinin özellikle de yazın çevirisinin kültürlerarası iletişim ve etkileşimdeki, dolayısıyla da yazındaki rolüyle ilgili fikir vermektedir.

Günümüzde, Fransız Dili ve Edebiyatı lisans programlarının istihdam olanaklarında çevirmenlik mesleğine yer verildiği ve bu programların müfredatlarında çeviri derslerinin önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Türkiye’de çeviri bölümleri kurulmadan önce çeviri gereksiniminin yabancı dil programları aracılığıyla giderilmeye çalışıldığı söylenebilir. Ancak günümüzde (1983’ten beri) çeviri eğitimi veren programların varlığı, kimler çevirmenlik yapabilir sorusunu bu noktada yeniden gündeme getirmektedir. Her ne kadar kısmen de olsa çeviri yöntem ya da

yaklaşımlarına müfredatlarda yer verilse de dil ve edebiyat programından mezun bireyler tam bir çeviri bilgi, beceri ve yeterliliğiyle mezun olabilmekte midir? İlgili tüm programlar gerekli bilgi, beceri, yeterlilik ve yetkinliği öğrenciye kazandırmakta mıdır? Sorunların çözümü için yasal düzenlemelerin yapılması bir gereklilik arz etmektedir. Türkiye'deki piyasa gerçekleri özel alan çevirmenliğini ön plana çıkarsa da yazın çevirmenliği ülkemizde azımsanmayacak bir yer tutmaktadır. Yabancı ülkelerin yazınıyla beslenmek ve kültürlenmek, ayrıca, öteki toplumların gerçeklerini ve düşün dünyalarını anlamaya çalışmak için, hızla küreselleşmeyi sürdüren bir dünyada, her nasıl çeviri bir gereklilikse, bizce, yazın çevirmenliğinde uzmanlaşmak, bu sanatsal alanı -popüler tüketim nesnesi haline dönüştürmeden- ciddiye almak ve erek ürünleri iyileştirmeye çabalamak da bir gerekliliktir.

Türkiye'deki Fransız Dili ve Edebiyatı lisans programlarının 10'undan 9'unun çeviri ders izlencelerinde çevirinin kavramsal veya kuramsal boyutuna yer verildiği görülmüştür (Tablo 1). Galatasaray Üniversitesi'nin ise müfredatında doğrudan çeviri kuramlarıyla ilgili ders başlıklarına yer verdiği gözlemlenmiştir (Tablo 1). Galatasaray Üniversitesi'nin program tanıtımında “çeviribilim (...) alan[ı]nda (...) uzmanlar yetiştiren”, program yeterliliklerinde “her düzeyde çeviri yapabilmek”, ve mezunlarının meslek profili arasında “sözlü/yazılı çevirmenlik” ifadelerine yer vermesi, bu programın çeviriye özel bir yer ayırdığına işaret etmektedir (Galatasaray, t.y.). Ankara Hacı Bayram Veli, Ankara ve Aydın Adnan Menderes üniversitelerinin program istihdam alanı, mezun profili ve program çıktılarında mezun öğrencilerinin çevirmen olarak istihdam edilebileceklerini belirtmesi, çeviri bilgi, beceri ve yetkinliklerinin öğrencilere kuramsal bir bakış açısıyla kazandırılma gerekliliğini göstermektedir. Bununla birlikte, bu programlardaki öğretim üyeleri gerekli kuramsal alt yapıya sahip midir? Bu programların çevirmen yetiştirmeyi bu denli odak noktasına alması, bir sorgulamaya neden olmaktadır. Çeviri programları çevirmen yetiştirmek için varsa neden diğer yabancı dil programları çevirmen yetiştirmeye bu denli odaklanmaktadır? Bunun ardındaki nedenler saptanmalı ve sorunlar çözüme kavuşturulmalıdır. Aksi takdirde, kuramsal alt yapı tam olarak oturtulmadığı sürece, sorunlar var olmaya devam

edecektir. Yazıcı’nın (2001: 96) şu sözleri kuramın çeviri uygulamasındaki elzem önemine vurgu yapmaktadır: “Kuşkusuz çeviri edincinin yerleşmesi kuram ve uygulama arasında köprü kurulmasına ve kuramsal alanda edinilen bilginin refleks şeklinde uygulama alanına geçirilmesiyle birlikte kazanılan uzun bir süreçtir”.

Fransız Dili ve Edebiyatı lisans programları ile Fransızca Öğretmenliği lisans programlarındaki çeviri derslerinde çevirinin bir öğretim aracı olarak kullanımını değerlendirebilmek için, çalışmanın yöntem kısmında belirtilen Cemal’in dile getirdiği üç temel hedefe başvurulmuştur. Bu doğrultuda, Fransız Dili ve Edebiyatı lisans programlarında, yazın çevirisi derslerinin yanı sıra çevirinin bir öğretim aracı olarak kullanıldığı derslerin de olduğu görülmüştür (Tablo 1.). Fransız Dili ve Edebiyatı lisans programlarında çeviriyi öğretim aracı olarak kullanan çeviri derslerinde Cemal’in belirttiği (1978:47-48) ilgili hedeflerden iki tanesinin (a-b) -“öğrencinin ... her iki dilin kullanımı ve bu kullanımlar arasındaki ayrımlar konusunda somut tasarımlar edinmesi”, “yabancı dilin dilbilgisi kurallarına ilişkin olarak verilmiş bilgilerin somut örneklerden yansımaları”nın- ders izlencelerinde açık bir şekilde yer aldığını söylemek mümkündür. Zira çeviriye öğretim aracı olarak başvuran çeviri derslerinin haftalık ders planları Bologna sayfaları üzerinden incelendiğinde, öğrencilere Türkçeden Fransızcaya çeviri yaptırılarak ve “dilbilgisi çeviri yöntemi”¹ aracılığıyla, ilgi zamirlerinin, edatların, etken ve edilgen yapının, şart cümlelerinin, vb. öğretildiği görülmüştür. Çakır’ın (1998: 44) dil-edebiyat bölümlerinin “öğretim programlarında yer alan çeviri dersleri[nin] ... daha çok araç niteliğini taşı[dığını], başka deyişle belli bir dilin daha iyi öğrenilmesi için kullanıl[dığını]” dile getirmesi, bu programlarda çevirinin neden bir araç olarak kullanıldığına verilecek yanıtlardan biri olabilir. Cemal de (1948: 47) “Yabancı dil öğretiminde çevirinin en etkin *dil kullandırma araçlarından* olduğu[na]...” vurgu yapmıştır. Fransızca Öğretmenliği lisans programlarında ise, genel olarak, çeviri derslerinde çeviriye daha ziyade bir öğretim aracı olarak başvurulduğu söylenebilir (Tablo 3.). Bu programlarda mevcut çeviri derslerinin büyük bir çoğunluğunda

¹ Bkz. (Boztaş, 1991: 240; Ekmekçi, 1983: 106)

Cemal'in (1978: 47-48) belirttiği ilk iki hedefin (a-b) ön planda tutulduğunu söylemek mümkündür.

Fransız Dili ve Edebiyatı program müfredatlarında özel alan ya da mesleki çeviri derslerinin olması hatta bazı programlarda bu derslere fazla sayıda yer verilmesi (Tablo 1.) yine istihdam sorunlarıyla ilişkilendirilebilir. Fransız Dili ve Edebiyatı programından mezun olan bir öğrenci dil uzmanı [filolog] olarak nitelendirilmektedir. Bununla birlikte, özel alan ya da mesleki çeviri derslerinin bu programların müfredatlarında yer alması, mezunların iş alanını genişletmeye yönelik bir tutum olarak değerlendirilebilir. Daha önce aktardığımız gibi, bazı programlar mezun profili, program çıktıları, istihdam alanları arasında buradan mezun öğrencilerin çeviri yapabileceği hususuna yer vermişlerdir.

Bir Fransız Dili Edebiyatı programında toplamda 76 AKTS miktarında zorunlu çeviri dersine yer verilmesi (Tablo 2.), neden çeviriye bu kadar büyük bir oranda yer ayrıldığı sorusunu beraberinde getirmektedir. Bunun çeşitli nedenleri olmakla birlikte, mezunların istihdam olanaklarını arttırmak için böyle bir yola gidildiği söylenebilir. Zira YÖK istihdam sorununa da bağlı olarak bazı filoloji bölümlerini kapatma kararı almıştır (Çepni, 2018).

Türkiye'deki Fransız Dili ve Edebiyatı lisans programlarında, genel olarak 20 AKTS'den fazla miktarda zorunlu statüde çeviri dersine yer ayrıldığı görülmektedir. Burada dikkat çekici nokta, 20 AKTS'den fazla çeviri dersinin zorunlu olarak öğrencilere okutulmasıdır (Tablo 2.). Zorunlu çeviri derslerinin ilgili program müfredatlarında bu denli yer kaplaması, istihdam sorununun, öğrenci talep ve beklentilerinin, piyasa gerekleri ile gereksinimlerinin de müfredatların şekillenmesindeki yerini göstermektedir.

Fransız Dili ve Edebiyatı lisans programları müfredatlarında çeviri derslerinin fazla sayıda olması, çevirinin yazın ve kültürle olan sıkı ilişkisiyle açıklanabilir. Fransızca Öğretmenliği'ndeki çeviri dersleri sayısının Fransız Dili ve Edebiyatı'na nazaran çok az sayıda olması (Tablo 3.), bu programlarda çevirinin yazındaki gibi kültürlerarası

iletişim ve etkileşim işlevine değil de daha ziyade öğretim aracı olarak, dilsel farklılıkların gösterilmesi işlevine sahip olması ile açıklanabilir.

Türkiye'deki Fransızca Öğretmenliği lisans programlarında göze çarpan nokta, çeviri ders sayısının çok az sayıda olmasıdır (Tablo 3.). Fransızca Öğretmenliği lisans programlarında çevirinin kuramsal boyutuna yer veren derslerin az olması, bu programlarda genel olarak çeviri ders sayısının az olmasıyla ilişkilendirilebilir. Bu programlardaki çeviri derslerinde çeviriye çoğunlukla bir araç olarak başvurulması (Tablo 3, dilsel kategori), öğretmenlik mesleğini icra etmek üzere iyi yabancı dil bilgisi olan öğretmenler yetiştirmeye öncelik verildiğini düşündürebilir.

Fransızca Öğretmenliği'nde özel alan çevirisiyle ilgili derslerin az olması (Tablo 3.), hem programın temel amacının dil eğitimi olması ile hem de özel alan çevirisi derslerinin ilgili alanda bilgisi olan ve gerekli (terminolojik, alansal, teknolojik, vb.) becerileri gelişmiş uzmanlarca verilmesi gerekliliğiyle ilişkilendirilebilir. Dolayısıyla, özel alan dersini alanında uzman bir ders sorumlusu vermeyecekse, bu dersin hiç açılmaması daha yerinde olacaktır. Ayrıca, özel alan çevirisi dersleri çeviri eğitimi veren Mütercim-Tercümanlık bölüm müfredatlarında yer almakta ve bu uzmanlık öğrencilere kazandırılmaktadır.

Bununla birlikte, Fransızca Öğretmenliği lisans programlarındaki zorunlu çeviri derslerinin toplam AKTS miktarının Fransız Dili ve Edebiyatı lisans programlarındaki miktara (Tablo 2.) göre daha az olduğu görülmektedir (Tablo 4.). Bu durum, çevirinin yazınla sıkı ilişkisi ve kültürlerarası iletişim ve etkileşimdeki önemli rolüyle ilişkilendirilebilir. Bununla birlikte Fransızca Öğretmenliği lisans programlarında, edebiyat bölümlerindekinden farklı olarak, çeviriye dilsel farklılıkları öğretme amacıyla daha fazla başvurulduğu söylenebilir. Her ne kadar bu tutum programdan programa değişiklik gösterse de çalışmamızın bulgular kısmında belirtilen Tablo 3 ve 4'ten hareketle, çevirinin günümüzde yabancı dil öğretme aracı olarak Türkiye'deki Fransızca Öğretmenliği program müfredatlarında yer almayı sürdürdüğü söylenebilir.

Fransızca Öğretmenliği lisans programlarında zorunlu ve seçmeli çeviri ders AKTS miktarlarının Fransız Dili ve Edebiyatı programlarındakine oranla çok daha az olması, çevirinin Fransızca Öğretmenliği program müfredatlarında daha az yer kapladığına işaret etmektedir. Ayrıca, Fransız Dili Edebiyatı programlarındaki zorunlu çeviri dersi miktarı Fransızca Öğretmenliği'nin iki katından fazladır. Fransız Dili ve Edebiyatı programlarında çok sayıda seçmeli çeviri dersleri de yer almaktadır. Fransız Dili ve Edebiyatı programlarında çevirinin çok daha büyük oranda yere sahip olmasında, istihdam sorunu ile öğrenci beklentilerinin etkisinin olduğunu söylemek mümkündür.

Sonuç olarak, yaptığımız inceleme neticesinde, Türkiye'deki Fransızca Öğretmenliği lisans programlarında çeviriye daha ziyade bir dil öğretim aracı olarak başvurulduğu ve çeviri derslerinde Cemal'in sıraladığı yabancı dil öğretiminde araç olarak çeviriyle varılmak istenen hedeflerden ilk ikisinin (a ve b maddelerinin) yüksek oranda sağlandığı görülmüştür. Çevirinin geçmişte olduğu gibi günümüzde de Türkiye'deki Fransızca Öğretmenliği programlarında bir dil öğretim aracı olarak yer almaya devam ettiği, elde ettiğimiz şu bulgularla açıklanabilir: Çeviri ders sayısının bu programlarda Fransız Dili ve Edebiyatı'na göre çok az sayıda olması, yazın çevirisi ve özel alan çevirisine çeviri derslerinde pek yer verilmemesi ve daha çok dilbilgisi kuralları ile dilsel farklılıkların gösterilmesi amacıyla çeviriye başvurulması... Bununla birlikte, elde ettiğimiz şu bulgular, Fransız Dili ve Edebiyatı lisans programında verilen eğitimin temel olarak neyi hedeflediğiyle ilgili bir sorgulamaya neden olmaktadır: Çeviri derslerinin çok fazla sayıda olması ve daha çok zorunlu statüde okutulması (Tablo 2.), kısmen de olsa çevirinin kuramsal boyutuna yer veren çeviri derslerinin müfredatlarda yer alması (Tablo 1), yazın çevirisi yanı sıra özel alan çevirisini kapsayan derslerin müfredatlarda yer alması (Tablo 1) ve bazı program profil veya çıktılarında çeviri ya da çevirmenlik yapabilmenin vurgulanması...

Kuramsal alt yapı olmaksızın, salt yabancı dil bilgisiyle çeviri sektörüne atılmak, bazı sakıncaları beraberinde getirebilmektedir. Bazen hiçbir art niyet olmaksızın, bilgisizce ve bilinçsizce verilen yanlış kararlar, çok daha büyük sorunları doğurabilmektedir. Öyle ki yazın çevirisinde bu durum kendini daha fazla gösterebilmektedir. Bu nedenle,

gerekli çeviri yeterliliğine sahip olmaksızın çeviri yapılmasının önüne geçmek bir gereklilik arz etmektedir. Bu doğrultuda, MYK bünyesinde yapılacak çeviri yeterliliğini ölçme-değerlendirme sınavları zorunlu tutulursa, herhangi bir mağduriyete sebep vermeksizin sınav neticesinde sadece yeterli olan bireylerin çeviri yapması sağlanabilir. Öyle ki MYK bünyesinde “Çevirmen (Seviye 6) Ulusal Meslek Standardı”nın (MYK, 2013) hazırlanması, “Çevirmenlik Alanına Ait 6 Adet Taslak [Mesleki] Yeterlilik”in (MYK, t.y.) hazırlanarak kurum ve kuruluşların görüşüne sunulması ve onay aşamasından sonra yetkilendirilmiş ilgili kurumca ölçme-değerlendirme aşamasına geçilecek olması, çevirmenlik yeterliliğinin resmi bir kurumca belgelenebileceğini göstermektedir. Esas olan, çeviri bilgi, beceri ve kuramları eksikliğine bağlı çeviri sorunlarının ortadan kaldırılması ve çevirinin gerekli yeterlilik ve yetkinliğe ulaşmış bireylerce yapılmasının sağlanmasıdır.

KAYNAKLAR

- Anadolu Üniversitesi. (t.y.) Fransızca öğretmenliği dersler-AKTS kredileri.
<https://www.anadolu.edu.tr/akademik/fakulteler/164/fransizca-ogretmenligi-programi/dersler> adresinden erişilmiştir.
- Ankara Üniversitesi. (t.y.a). Fransız dili ve edebiyatı ders listesi ve kredilendirme.
http://bbs.ankara.edu.tr/Ders_Plani.aspx?bno=1599&bot=196 adresinden erişilmiştir.
- Ankara Üniversitesi. (t.y.b). Fransız dili ve edebiyatı mezunların istihdam alanı.
http://bbs.ankara.edu.tr/Istihdam_Olanaklari.aspx?bno=1599&bot=196 adresinden erişilmiştir.
- Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi. (2018a). Fransız dili ve edebiyatındaki dersler ile program öğrenme çıktıları ilişkileri.
http://bp.hacibayram.edu.tr/htmlProgramHakkinda.php?dr=0&lang=0&baslik=1&FK=33&BK=30&ders_kodu=&sirali=0&fakulte=EDEB%DDYAT+FAK%DCLTES%DD&fakulte_en=FACULTY+OF+ARTS&bolum=FRANSIZ+D%DDL%DD+VE+EDEB%DDYATI&bolum_en=FRENCH+LANGUAGE+AND+LITERATURE&ac=17 adresinden erişilmiştir.
- Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi. (2018b). Fransız dili ve edebiyatı program hakkında.
http://bp.hacibayram.edu.tr/htmlProgramHakkinda.php?dr=0&lang=0&baslik=1&xbaslik=1&FK=33&BK=30&fakulte=EDEB%DDYAT+FAK%DCLTES%D&fakulte_en=FACULTY+OF+ARTS&bolum=FRANSIZ+D%DDL%DD+VE+EDEB%DDYATI&bolum_en=FRENCH+LANGUAGE+AND+LITERATURE adresinden erişilmiştir.
- Atatürk Üniversitesi. (2020). Fransızca öğretmenliği müfredat dersleri ve AKTS kredileri.
[https://obs.atauni.edu.tr/moduller/dbp/eobs/birimDetay/3712/Fransizca%20Öğretmenligi%20Programi%20\(3712\)](https://obs.atauni.edu.tr/moduller/dbp/eobs/birimDetay/3712/Fransizca%20Öğretmenligi%20Programi%20(3712)) adresinden erişilmiştir.
- Aydın Adnan Menderes Üniversitesi. (t.y.a). Fransız dili ve edebiyatı öğretim planı.
<https://akts.adu.edu.tr/programme-detail/3/3914/course-structure/> adresinden erişilmiştir.
- Aydın Adnan Menderes Üniversitesi. (t.y.b). Fransız dili ve edebiyatı program çıktıları.
<https://akts.adu.edu.tr/programme-detail/3/3914/programme-outcomes/> adresinden erişilmiştir.
- Başbakanlık İdareyi Geliştirme Bakanlığı. (2015). Türkiye’de çevirmenlik mesleği araştırma raporu -Güncellenmiş 2. Versiyon-.

- <https://www.slideshare.net/portakaltercume/aratma-raporu-trkiyede-evirmenlik-meslei-87238946> adresinden erişilmiştir.
- Boztaş, İ. (1991). Çevirinin yabancı dil öğretimi ve yabancı dil öğretimi programlarındaki yeri. *Çeviri Bilim ve Uygulamaları Dergisi*. (1), 237-249. <http://fs.hacettepe.edu.tr/ceviribilim/dosyalar/sayilar/i01-18.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Boztaş, İ. (1992). Yabancı dil eğitimi ve çeviri. *Çeviri Bilim ve Uygulamaları Dergisi*. (2), 35-40. <http://fs.hacettepe.edu.tr/ceviribilim/dosyalar/sayilar/1992.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Boztaş, İ. (1996). Çevirinin yabancı dil öğretimine katkıları. *Çeviri Bilim ve Uygulamaları Dergisi*. (6), 1-7.
- Bursa Uludağ Üniversitesi. (2020). Fransızca öğretmenliği ders planı. <http://bilgipaketi.uludag.edu.tr/Programlar/Detay/45?AyID=28> adresinden erişilmiştir.
- Bursa Uludağ Üniversitesi. (t.y.). Fransızca öğretmenliği genel tanıtım. <http://bilgipaketi.uludag.edu.tr/Programlar/Detay/45?AyID=26> adresinden erişilmiştir.
- Cemal, A. (1978). Öğretimde amaç ve araç olarak çeviri. *Türk Dili Çeviri Sorunları Özel Sayısı*, (322), 45-49.
- Coşkun, H. (1996). Çeviri öğretim bilgisi. *Çeviri Bilim ve Uygulamaları Dergisi*. (6), 7-19.
- Çakır, M. (1998). Yazın çevirisi eğitimi üzerine öneriler. *Çeviri Bilim ve Uygulamaları Dergisi*. (8), 43-47.
- Çepni, O. (2018, Mayıs 11). Fransızca artık YÖK hükmünde. Cumhuriyet gazetesi. <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/fransizca-artik-yok-hukmunde-972415> adresinden erişilmiştir.
- Çukurova Üniversitesi. (t.y.). Fransızca öğretmenliği ders planı-AKTS kredileri. https://eobs.cu.edu.tr/ProgAmac_tr.aspx?ProgID=137 adresinden erişilmiştir.
- Dokuz Eylül Üniversitesi. (t.y.). Fransızca öğretmenliği ders yapısı ve kredileri. https://debis.deu.edu.tr/ders-katalog/2014-2015/tr/bolum_1101_tr.html adresinden erişilmiştir.
- Ekmekçi, F. Ö. (1983). Yabancı dil eğitimi kavram ve kapsamı. *Türk Dili, Dil Öğretim Özel Sayısı*. (379-380), 106-115.
- Galatasaray Üniversitesi. (2020). Fransız dili ve edebiyatı öğretim programı. <https://ects.gsu.edu.tr/tr/program/programmedetails/22> adresinden erişilmiştir.
- Galatasaray Üniversitesi. (t.y.). Fransız dili ve edebiyatı tanıtım. <https://ects.gsu.edu.tr/tr/program/index/22> adresinden erişilmiştir.

- Gazi Üniversitesi. (2019). Fransızca öğretmenliği dersler-AKTS kredileri.
<http://gef.gazi.edu.tr/posts/view/title/gazi-egitim-fakultesi-bilgi-paketi-104697>
adresinden erişilmiştir.
- Gazi Üniversitesi. (t.y.). Fransızca öğretmenliği istihdam olanakları.
http://gbp.gazi.edu.tr/htmlProgramHakkinda.php?dr=0&lang=0&baslik=1&FK=05&BK=67&ders_kodu=&sirali=0&fakulte=GAZ%DD+E%D0%DDT%DDM+FAK%DCLTES%DD&fakulte_en=GAZI+FACULTY+OF+EDUCATION&bolum=FRANSIZCA+%D6%D0RETMENL%DD%D0%DD&bolum_en=TEACHER+TRAINING+IN+FRENCH&ac=9 adresinden erişilmiştir.
- Gile, D. (2005). *La traduction : la comprendre, l'apprendre*. Paris: Presses Universitaires de France.
- Hacettepe Üniversitesi. (t.y.a). Fransız dili ve edebiyatı ders programı.
<https://bilsis.hacettepe.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=520&curSunit=342#> adresinden erişilmiştir.
- Hacettepe Üniversitesi. (t.y.b). Fransızca öğretmenliği dersler.
<https://bilsis.hacettepe.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=440&curSunit=450#> adresinden erişilmiştir.
- İstanbul Üniversitesi. (2020). Fransız dili ve edebiyatı lisans müfredatı.
[https://ebs.istanbul.edu.tr/home/dersprogram/?id=1112&birim=fransiz_dili_ve_edebiyati__lisans_programi__\(orgun_ogretim\)&yil=2020](https://ebs.istanbul.edu.tr/home/dersprogram/?id=1112&birim=fransiz_dili_ve_edebiyati__lisans_programi__(orgun_ogretim)&yil=2020) adresinden erişilmiştir.
- İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa. (t.y.). Fransızca öğretmenliği müfredatı.
<https://ebs.istanbul.edu.tr/home/dersprogram/?id=1113&yil=2016> adresinden erişilmiştir.
- Köylü Baydemir, S. E. (2017). L'importance et la place des théories dans l'enseignement de la traduction/çeviri eğitiminde kuramların yeri ve önemi. *Çeviri Bilim ve Uygulamaları Dergisi*. (23), 181-196.
- Marmara Üniversitesi. (2018). Fransızca öğretmenliği müfredatı.
http://dosya.marmara.edu.tr/aef/ydfo/Mufredatlar/Frans_z_Dili_E_itimi_2018_M_fredat_.pdf adresinden erişilmiştir.
- Marmara Üniversitesi. (t.y.). Fransızca öğretmenliği iş alanları.
<http://ydfo.aef.marmara.edu.tr/genel-bilgiler> adresinden erişilmiştir.
- Mesleki Yeterlilik Kurulu. (2013, Ocak 29). Çevirmen (Seviye 6) Ulusal Meslek Standardı. *Resmî Gazete* (Sayı: 28543).
https://www.myk.gov.tr/images/articles/editor/2013/300113/CEVIRMEN_Seviy_e_6_UMS.pdf adresinden erişilmiştir.
- Mesleki Yeterlilik Kurulu. (t.y.). Çevirmenlik alanına ait 6 adet taslak yeterlilik görüşe çıktı. <https://www.myk.gov.tr/index.php/tr/haberler/34-meslek-standartlar-dairesi-bakanl/3466-cevirmenlik-alanna-ait-6-adet-taslak-yeterlilik-goeruee-ckt> adresinden erişilmiştir.

- Noterlik Kanunu Yönetmeliği. (1976, Temmuz 13). *Resmî Gazete* (Sayı: 15645).
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5040&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> adresinden erişilmiştir.
- Ondokuz Mayıs Üniversitesi. (t.y.). Fransızca öğretmenliği müfredat.
<https://ebs.omu.edu.tr/2668/932001> adresinden erişilmiştir.
- Pamukkale Üniversitesi. (2020). Fransız dili ve edebiyatı ders planı – AKTS kredileri.
<https://ebs.pusula.pau.edu.tr/BilgiGoster/Program.aspx?lng=1&dzy=3&br=18&bl=34&pr=384&dm=3#dersPlanAKTS> adresinden erişilmiştir.
- Raková, Z. (2016). Çeviri Kuramları. (Çev. Polat, Y.). Çevirmenin Yayını. (Orijinal çalışmanın yayın tarihi, 2014)
- Selçuk Üniversitesi. (t.y.a). Fransız dili ve edebiyatı dersler.
https://bologna.selcuk.edu.tr/tr/Dersler/edebiyat-fransiz_dili_ve_edebiyati-fransiz_dili_ve_edebiyati-lisans adresinden erişilmiştir.
- Selçuk Üniversitesi. (t.y.b). Fransız dili ve edebiyatı hakkında.
https://www.selcuk.edu.tr/Hakkinda/edebiyat-fransiz_dili_ve_edebiyati adresinden erişilmiştir.
- Sivas Cumhuriyet Üniversitesi. (2020). Fransız dili ve edebiyatı dersleri.
<https://obs.cumhuriyet.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=31&curSunit=171#> adresinden erişilmiştir.
- Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi. (2020). Fransız dili ve edebiyatı ders kataloğu.
<http://fened-fde.web.nku.edu.tr/gecmiskataloglar.php?bid=4&aid=87> adresinden erişilmiştir.
- Yazıcı, M. (2001). Geçmişten günümüze yüksek öğretimde çeviri eğitimi. *Çeviri Bilim ve Uygulamaları Dergisi*. (11), 91-101.
- Yazıcı, M. (2008). Türkiye'de çeviri eğitimine tarihsel bir bakış. *Çeviri Bilim ve Uygulamaları Dergisi*. (18), 63-76.
- Yükseköğretim Kurulu. (2010). Yükseköğretimde yeniden yapılanma: 66 soruda Bologna süreci uygulamaları.
https://uluslararası.yok.gov.tr/Documents/yayınlar/yuksekogretimde_yeniden_yapilanma_66_soruda_bologna_2010.pdf adresinden erişilmiştir.
- Yükseköğretim Kurulu. (t.y.a). Fransız dili ve edebiyatı programı bulunan tüm üniversiteler. <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=10075> adresinden erişilmiştir.
- Yükseköğretim Kurulu. (t.y.b). Fransızca öğretmenliği programı bulunan tüm üniversiteler. <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=10076> adresinden erişilmiştir.

ORCID

Sabahattin Buğra AKDOĞAN <https://orcid.org/0000-0001-7683-7091>

Ceylan YILDIRIM YAŞAR <https://orcid.org/0000-0001-8456-0299>

SUMMARY

Aim

The aim of this study is to reveal the place of translation in French Language and Literature and French Language Teaching undergraduate programs in Turkey. Within this framework, curricula of said programs are examined with a descriptive approach and an assessment is made in light of the data obtained.

Method

The relevant Bologna webpages of universities are referred to in order to examine the curricula of French Language and Literature and French Language Teaching undergraduate programs in Turkey and some numeric data are provided. Moreover, in our study, three main goals which are sought to be achieved through the use of translation as a tool in foreign language teaching as specified by Cemal (1978) are taken into account in the curriculum analysis to see whether translation is utilized in classes as a tool.

Findings

Findings from our assessment shows that translation courses are offered in all 10 French Language and Literature undergraduate programs actively providing education in Turkey. It was observed that aside 1 program, all of the others partially include the theoretical aspect of translation as well. The fact that in said programs an emphasis is placed on literary translation as well as field-specific translation being partially included and that curricula involve obligatory translation courses with high ECTS amounts demonstrate the importance given to translation in such programs. Translation lessons are utilized frequently in the curricula as a tool to reinforce foreign language skills. Therefore, it can be said that in such programs translation is used both as a means and an end. There were 10 French Language Teaching undergraduate programs identified which actively provide education in Turkey, and it was seen that all of these programs include translation courses and that in most translation courses translation is utilized as a language teaching tool. Translation courses in these programs are much less in number than in French Language and Literature programs. Whereas literary translation is partially included, there is a scarce number of courses on field-specific translation. It can also be said that employment issues, demands and expectations of students and the relation of such programs with translation impact the place of translation within the programs as a tool or a goal.

Discussion and Conclusion

Ultimately, as a result of the assessment made, it was seen that in French Language Teaching undergraduate programs in Turkey translation is utilized more as a language teaching tool and that the first two goals sought to be attained through the use of translation as a tool in foreign language teaching as listed by Cemal are mostly achieved in translation courses. The facts that the number of translation courses in said programs being less in number than in French Language and Literature, that literary translation and field-specific translation not being emphasized much in translation courses and translation being utilized mostly to demonstrate

grammatical rules and linguistic differences show that translation continues to be included in such programs as a language teaching tool as it was in the past. That being said, a high number translation courses being taught obligatorily in the French Language and Literature undergraduate program, translation courses touching upon the theoretical aspect of translation and courses involving field-specific translation alongside literary translation being included in curricula and some program profiles or outcomes stating the achievement of translation skills necessitates an inquiry into what the basic goal of the education provided is. That "Translator (Level 6) National Vocational Standard" is prepared by the Vocational Qualifications Authority (MYK), "6 Draft [Vocational] Qualifications Belonging to Translation" is prepared and submitted for the consideration of relevant institutions and organizations and following this approval process the assesment and evaluation is performed by the authorized institution demonstrate that translation qualifications can be certified by an official body. It is possible to say that upon the finalization of this process, the impacts of such developments on the profession will become clearer. However, entering into the translation sector with only foreign language knowledge without a theoretical foundation may bring with it some inconveniences. Therefore, provision of translation services without the necessary translation qualifications should be prevented. If obligatory assessment and evaluation examinations are administered under MYK by an organization authorized by MYK, persons found competent as a result of such examination can provide translation services without causing any aggrievement. What is important is to eliminate issues in translation which stem from the lack of knowledge, skills and theoretical foundation and to have persons who have the necessary competence and qualification providing translation services.

